

2024

Patrons i trajectòries formatives de l'alumnat del curs 2017/18

Anàlisi longitudinal

2024

Patrons i trajectòries formatives de l'alumnat del curs 2017/18

Anàlisi longitudinal

ÍNDEX

1 Introducció.....	4
2 Objectiu i metodologia.....	6
3 Patrons en les transicions d'ensenyaments obligatoris a postobligatoris.....	8
3.1 La transició a estudis postobligatoris des de 4t d'ESO.....	9
3.2 La transició a estudis professionals superiors.....	11
3.2.1 Des de grau mitjà.....	11
3.2.2 Des de batxillerat.....	11
3.3 Conclusions.....	12
4 Trajectòries educatives des de 4t d'ESO.....	14
4.1 Trajectòries educatives més freqüents.....	15
4.2 Conclusions.....	18
5 Resum i conclusions generals.....	19
Annex.....	20
5.1 Resultats dels models de regressió logística.....	20
5.2 Identificació d'àrees socioeconòmicament vulnerables.....	22
5.3 Arbre de probabilitats d'itineraris educatius.....	23

01

Introducció

La finalització de l'educació secundària obligatòria (ESO) suposa un moment clau en la configuració de la trajectòria formativa de l'alumnat, ja que implica transitar des de l'educació obligatòria a la postobligatòria. En aquest punt, els estudiants poden optar per l'educació postobligatòria professional o l'acadèmica. Qualsevol transició escollida condueix a l'estudiant a iniciar un itinerari formatiu i professional d'acord a la decisió presa i en relació a una perspectiva de futur professional.

Aquest context temporal és el punt de partida del document amb l'objectiu d'identificar si existeixen patrons en la transició a les diferents tipologies d'ensenyaments postobligatoris. La finalitat és comprendre i detectar tendències en l'elecció segons perfils d'alumnat, ja que, com afirmen Blossfeld i Shavit (2011) i Manzano (2023), els punts de transició dins el sistema educatiu funcionen com a espais d'homogàmia social en termes de classe, gènere i etnicitat. Així, en el present estudi, s'analitzen dues transicions: des de l'educació obligatòria (primera transició) i des de la postobligatòria no universitària (segona transició).

El segon aspecte tractat està orientat a aprofundir l'anàlisi en les pròpies trajectòries educatives no universitàries des

de l'entrada a l'ensenyament postobligatori fins a la seva sortida. L'objectiu del qual és detectar els itineraris formatius més habituals i descriure'n els trets més significatius en termes de continuïtat i durada.

Mitjançant l'estudi de transicions educatives per perfils d'alumnat i de les trajectòries formatives descrites per una cohort d'alumnes de 4t d'ESO del curs 2017/18, s'aconsegueix avaluar l'elecció i la progressió de l'alumnat en els seu estudis. Aquest enfocament permet identificar els factors determinants en l'elecció d'ensenyaments i de les trajectòries educatives més habituals, aspectes essencials per millorar les polítiques educatives de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB).

«Identificar els factors determinants en l'elecció d'ensenyaments»

02

Objectiu i metodologia

El document persegueix un objectiu general que és la detecció de patrons en la **trajectòria educativa postobligatòria no universitària**, el qual inclou **dos objectius específics**:

- **Avaluar l'existència de factors que influeixen en l'elecció d'estudis postobligatoris no universitaris.**
- **Identificar les trajectòries educatives més habituals en la postobligatòria no universitària.**

Les fonts d'informació per assolir els propòsits són tres:

1. El Registre d'alumnes de Catalunya (RALC) del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
2. Indicadors socioeconòmics estandaritzats en base Catalunya=100 elaborat per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).
3. La consideració de centre educatiu de màxima complexitat del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

«La consideració de centre educatiu de màxima complexitat és una categoria que inclou el centres ubicats en entorns socials i econòmics desafavorits»

El **RALC** és el registre del Departament d'Educació que assigna un número identificador a l'alumnat quan formalitza la matrícula per primera vegada en un centre educatiu públic o privat d'ensenyament reglat no universitari a Catalunya. Aquest número serveix com a identificador per a matrícules posteriors. A més de registrar la matrícula, el RALC recull informació personal (sexe, edat, origen), acadèmica i de necessitats educatives de l'alumnat, convertint-se així en un recurs útil per a la planificació i l'estudi de patrons en la matrícula, el rendiment educatiu i les trajectòries educatives.

Per incorporar l'entorn socioeconòmic de l'alumnat i analitzar-ne la rellevància en les trajectòries educatives, s'ha creat un índex sintètic del grau de vulnerabil-

itat territorial a partir de la combinació de **cinc indicadors socioeconòmics estandarditzats en base Catalunya=100** per als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona. Això permet incloure el factor de residència en àrees vulnerables en l'anàlisi. A l'annex, s'explica en detall el mecanisme d'identificació de les àrees vulnerables a partir del càlcul d'un índex sintètic que inclou sis indicadors socioeconòmics (població ocupada, treballadors de baixa qualificació, població amb estudis baixos, població jove sense estudis postobligatoris, estrangers de països de renda baixa o mitjana i renda mitjana per persona).

La consideració de centre educatiu de màxima complexitat és una categoria que inclou el centres ubicats en entorns socials i econòmics desafavorits,

i que figuren com a tals als annexos 5 i 6 de la RESOLUCIÓ EDU/1443/2023 del DOGC número 8907. La inclusió d'aquesta variable permet el possible efecte d'estudiar en un centre complex sobre l'elecció d'ensenyaments postobligatoris no universitaris reglats.

03

Patrons en les transicions d'ensenyaments obligatoris a postobligatoris

El col·lectiu d'estudi seleccionat per a la identificació de patrons en la transició de l'ensenyament obligatori al postobligatori és l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 resident a la Regió Metropolitana de Barcelona, del qual s'analitzarà l'elecció d'estudis i la trajectòria educativa durant els tres cursos acadèmics següents (del 2018/19 al 2020/21). Aquest període de temps es considera suficient per tancar etapes formatives no universitàries i iniciar la transició al mercat laboral o combinar-ho amb altres estudis de continuïtat.

«Finalment, els alumnes amb passat migrant tenen un 14% més de probabilitats de cursar un grau mitjà respecte a la resta.»

3.1 La transició a estudis postobligatoris des de 4t d'ESO

El procediment estadístic escollit per a la identificació de patrons en l'elecció d'ensenyaments postobligatoris segons les variables (perfil de l'alumnat) és la regressió logística, ja que és idònia per als casos on la variable dependent és binària, és a dir, amb només dues categories: sí o no. A més, la regressió logística permet calcular les probabilitats associades a cada possible resultat de la variable dependent: grau mitjà, batxillerat o sortir del sistema educatiu metropolità en funció de les independents. Aquest exercici estadístic contribuirà a comprendre quines variables de les esmentades tenen un major impacte en l'elecció d'estudis.

- La matriculació en un centre de màxima complexitat.
- Residència en una àrea vulnerable.
- Existència de passat migrant (nacionalitat o naixement estranger).

Considerant que l'alumnat de 4t d'ESO disposa de tres escenaris possibles de cara al curs següent, s'ha construït un model de regressió logística per a cadascun d'ells, on la variable dependent és de naturalesa dicotòmica i només pot prendre dos valors possibles. La variable dependent és l'elecció de l'ensenyament (grau mitjà, batxillerat i repetició de 4t d'ESO)¹, mentre que les variables independents són tres variables dicotòmiques: centre de màxima complexitat, residència en àrea vulnerable i passat migrant. Els resultats per a cada escenari són els següents:

• Cursar grau mitjà.

Els resultats del model (Taula 2) indiquen que cursar un cicle de grau mitjà és una opció minoritària entre l'alumnat de 4t d'ESO. No obstant, l'anàlisi per factors mostra que els estudiants de centres educatius de màxima complexitat tenen un 18% més de probabilitat de cursar un grau mitjà en comparació amb la resta. Igualment, i amb més intensitat, **els estudiants d'àrees vulnerables tenen un 40% més de probabilitat de triar grau mitjà respecte als que viuen a altres zones.** Finalment, els alumnes amb passat migrant tenen un 14% més de probabilitats de cursar un grau mitjà respecte a la resta.

En conclusió, els ensenyaments de grau mitjà no són l'opció preferida dels estudiants, ja que només 1 de cada 4 estudiants (25%) escolliria cursar un grau mitjà després de 4t d'ESO si no es té en compte cap factor. No obstant, aquesta opció es converteix en prioritària per a l'alumnat resident en àrees vulnerables: 2 de cada 5 estudiants (40%) d'aquestes àrees opten pel grau mitjà.

• Cursar batxillerat.

L'anàlisi del model (Taula 4) ens mostra que triar batxillerat és l'opció més probable per al conjunt de l'alumnat de 4t d'ESO. Si no es té en consideració cap factor, **la probabilitat de cursar batxillerat l'any següent és tres vegades superior a la de cursar grau mitjà.** No obstant això, aquesta probabilitat varia segons els factors analitzats.

Així, la probabilitat de cursar batxillerat és més alta entre l'alumnat amb condicions socioeconòmiques favorables, ja que el coeficient beta negatiu de cada variable indica una disminució en l'elecció de batxillerat quan l'alumnat prové d'un centre de màxima complexitat, resideix en una àrea vulnerable o té un passat migrant.

Per contra, l'assistència a un centre educatiu de màxima complexitat redueix la probabilitat de cursar batxillerat en un 45%; igualment, residir en una àrea vulnerable la disminueix en un 31%, i tenir passat migrant en un 49%. Així, la probabilitat de cursar batxillerat es redueix especialment entre l'alumnat amb passat migrant o matriculat en centres de màxima complexitat, i també de manera significativa per als residents en àrees vulnerables, però amb una influència menor.

• Model 3: probabilitat de repetir 4t d'ESO.

Tal i com es pot apreciar a la Taula 5, la probabilitat de repetir 4t d'ESO és residual. En realitat, l'eventualitat que un alumne repeteix curs és inferior al 5%. Tot i això, es detecten diferències significatives segons factors analitzats. Els casos de repetició es concentren en l'alumnat amb passat migrant (gairebé 4 vegades més) i en els estudiants matriculats en centres de màxima complexitat (2,5 vegades més). En canvi, la condició de residència en àrea vulnerable és la variable que menys influència exerceix en la repetició, amb una probabilitat del 31%, no obstant és notablement superior al 5% general (sense considerar cap factor).

En resum, la probabilitat de repetir 4t d'ESO està altament influenciada per les condicions de l'alumnat. Així, tot i que per al conjunt de la població estudiada aquest probabilitat és baixa, augmenta significativament en funció de determinades condicions, especialment la complexitat del centre d'estudi i el fet de tenir passat migrant.

1.El RALC del curs 2018/19 no conté dades de l'alumnat de Programes de Formació i Inserció (PFI), i la formació professional de grau bàsic encara no estava desplegada; per aquest motiu, no s'han considerat com a possible escenari.

3.2 La transició a estudis professionals superiors

«... l'estadística amb significació assenyalada que l'alumnat provinent d'un centre complex de l'ESO és qui menys opta a ensenyaments superiors...»

En el capítol anterior s'ha analitzat la transició dels estudis obligatoris als postobligatoris com a primera fase del procés de construcció de l'itinerari professional i laboral. Un cop acabada aquesta primera etapa, poden existir altres transicions dins del mateix nivell de qualificació (per exemple, d'un cicle de grau mitjà a un altre) o de diferent nivell, normalment ascendent. Si ens centrem en el sistema formatiu postobligatori no universitari seria de batxillerat a grau superior o de grau mitjà a grau superior.

Partint d'aquest enfocament, l'objectiu d'aquest capítol és analitzar la probabilitat d'una segona transició dins del sistema formatiu postobligatori no universitari i determinar si existeixen factors que la condicionin. Com en l'apartat anterior, els factors considerats són: centre de màxima complexitat, àrea vulnerable i passat migrant. Per a l'estudi, s'ha tingut en compte l'alumnat matriculat al darrer any de batxillerat i en qualsevol cicle formatiu professional de grau mitjà² del curs 2017/18.

3.2.1 Des de grau mitjà

La primera pregunta a formular per analitzar la segona transició és si l'alumnat amb itinerari ESO – grau mitjà tendeix a continuar estudiant. Tal com es recull a la Taula 6, s'observa que la tendència general és finalitzar els estudis un cop completat el cicle de grau mitjà. Aquest resultat és coherent amb la tipologia d'estudi professionalitzador, la finalitat del qual és qualificar l'alumnat per a la inserció en determinades ocupacions amb demanda al mercat laboral.

D'altra banda, les dades mostren que una part significativa de l'alumnat, concretament el 46%, decideix continuar estudiant després de finalitzar el grau mitjà. Això significa que aproximadament **4 de cada 10 alumnes opten per seguir estudiant, essent la continuació en un grau superior l'opció més probable** (Taula 7). Aquest fet indica que, tot i que l'objectiu principal del grau mitjà és la inserció laboral, una proporció significativa d'estudiants busca continuar al sistema educatiu.

Centrant-nos en el perfil d'alumnat que transita a estudis professionals superiors,

l'estadística amb significació assenyalada que l'alumnat provinent d'un centre complex de l'ESO és qui menys opta a ensenyaments superiors (23%). Fet similar succeeix amb l'alumnat amb passat migrant (26%). En canvi, el factor de residir en una àrea vulnerable no exerceix cap influència en la determinació de continuar estudiant, per la qual cosa tenen una probabilitat de continuar estudiant superior a la del conjunt.

En resum, l'alumnat de grau mitjà tendeix a finalitzar la seva trajectòria educativa en acabar aquests estudis, una elecció forçada condicionada per factors socioeconòmics (vegeu apartat 3.1). De la mateixa manera, els alumnes que decideixen per continuar estudiant un ensenyament superior acostumen a no presentar cap dels factors analitzats.

3.2.2 Des de batxillerat

L'altre punt de partida per analitzar la segona transició és al finalitzar batxillerat. En termes generals, la majoria de l'alumnat que el completa no cursa estudis professionals (Taula 8). Tot i això, 1 de cada 5 (20%) sí opta per estudiar un grau superior.

Similar a la transició des de grau mitjà, l'itinerari batxillerat – grau superior respon a criteris d'elecció diferents segons perfil de l'alumnat. En aquest sentit, l'estudiant de centres de màxima complexitat compta amb una probabilitat quasi dues vegades superior en escollir l'itinerari batxillerat → grau superior (Taula 9). Pel que fa a la resta de perfils, l'alumnat resident en àrees amb vulnerabilitat socioeconòmica manifesta una certa inclinació vers els estudis de formació de grau superior (1,3 vegades superior). En canvi, la condició de passat migrant resta en un pla sense significació en relació a l'itinerari batxillerat – grau superior.

Resumint, 1 de 5 estudiants de batxillerat optarà per continuar estudiant un grau superior de formació professional al finalitzar batxillerat. Entre els perfils d'alumnat analitzats, els provinents de centres de batxillerat de màxima complexitat compten amb majors probabilitats.

2. Els cicles de Cures auxiliars d'infermeria i de Conducció d'activitats físicoesportives al medi natural, impartits durant el curs 2017/2018, són ensenyaments d'un únic any acadèmic. Per aquest motiu, el primer any s'ha considerat equivalent al segon any amb l'objectiu d'incloure'ls en l'anàlisi.

3.3 Conclusions

La finalització del segon cicle de l'educació secundària obligatòria constitueix la primera transició cap altres estudis per assolir una preparació per a la inserció laboral. Les opcions del sistema educatiu són dues: optar per un itinerari professional que qualifiqui la persona en una ocupació (formació professional) o per un itinerari acadèmic generalista superior (batxillerat).

En termes generals, l'itinerari més habitual és ESO-Batxillerat, però existeixen factors que influeixen en l'elecció d'ensenyaments professionals, descrits en els apartats anteriors. De manera abreujada, es detecta la residència en una àrea vulnerable socioeconòmicament com el factor amb més impacte en l'elecció d'ensenyaments professionals des de 4t d'ESO i, en menor mesura, estudiar en un centre de màxima complexitat o tenir

passat migrant. Tanmateix, la continuïtat de seguir estudiant està determinada per l'absència d'aquests dos darrers factors, deduint-se que l'itinerari ESO – grau mitjà – grau superior tendeix a ser l'itinerari més comú entre l'alumnat resident en àrees socioeconòmicament vulnerables.

Pel que fa a l'itinerari de major predilecció, ESO – Batxillerat, la probabilitat de continuar en la formació postobligatòria no universitària és baixa, amb una probabilitat del 19%. No obstant, si es considera la procedència educativa, l'alumnat de centres de màxima complexitat té gairebé el doble de probabilitats de continuar en un grau superior. Aquesta preferència per l'itinerari batxillerat - grau superior es reafirma amb una probabilitat de continuïtat en estudis superiors no universitaris del 54%.

Concloent, l'opció de matricular-se en batxillerat des de l'obligatòria (4t d'ESO) és l'itinerari inicial més probable (primera transició), així com continuar estudiant fora del sistema professional un cop finalitzat el batxillerat (segona transició). Tot i això, existeixen tres itineraris formatius recurrents segons perfil de l'alumnat:

- Alumnat amb passat migrant: ESO – grau mitjà – mercat laboral.
- Alumnat resident en àrea amb vulnerabilitat socioeconòmica: ESO – grau mitjà – grau superior.
- Alumnat matriculat en centres de màxima complexitat: ESO – batxillerat – grau superior.

Taula 1 Grau de significació explicativa de la regressió logística de cada eventualitat segons variables analitzades

Moment	Estudi escollit	Sense considerar cap variable	Centre complex	Àrea vulnerable	Migrant
Des de 4t d'ESO	Grau mitjà	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada
	Batxillerat	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada
	Repetir 4t d'ESO	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada
Des de 2 any de grau mitjà	Continuar grau mitjà	Molt elevada	Elevada	No significativa	Molt elevada
	Grau superior	Molt elevada	Elevada	No significativa	Molt elevada
Des de batxillerat	Grau superior	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada	No significativa
	Finalitza postobligatòria no universitària	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada	Molt elevada

04

Trajectòries educatives des de 4t d'ESO

Aquest capítol té per objectiu analitzar la trajectòria educativa de l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 (46.541 alumnes). D'aquest col·lectiu, s'estudia la permanència en el sistema educatiu metropolità i l'itinerari formatiu que segueix fins al curs 2020/21. S'han seleccionat tres cursos posteriors perquè, com es pot observar a la taula següent, en el tercer any acadèmic la mostra poblacional disminueix en 45 punts percentuals respecte a l'any anterior. En conseqüència, deixa de ser una mostra amb valor estadístic representatiu.

La reducció del col·lectiu estudiat és resultat de la combinació de diversos factors més enllà de l'abandonament escolar prematur, com ara el trasllat de residència, estudiar fora de la Regió Metropolitana de Barcelona o la inscripció en ensenyaments no oficials o no registrats al RALC (Programes d'Inserció Laboral). Per aquest motiu, aquest capítol es refereix a absències o sortides del sistema RALC per tal d'evitar confusions amb els abandonaments.

Taula 2 Alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 present en cada moment (curs) de la trajectòria educativa analitzada

Curs	Alumnat	Present	Variació
2017/18	46.541	100%	-
2018/19	40.455	87%	13 p.p.
2019/20	38.188	82%	5 p.p.
2020/21	17.361	37%	45 p.p.

Font: elaboració pròpia.
P.P: Punts percentuals.

4.1 Trajectòries educatives més freqüents.

Les trajectòries educatives contemplades en el present document corresponen als itineraris educatius registrats pel RALC que l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 pot seguir dins del sistema educatiu reglat un cop graduat. Tal com es mostra en la imatge següent, aquest itinerari consta de dues etapes:

1. La transició cap als estudis de batxillerat (acadèmica) o de grau mitjà (professional).
2. Una vegada superada l'etapa anterior, existeix la possibilitat d'una segona transició a estudis superiors, en què el RALC únicament recull els estudis

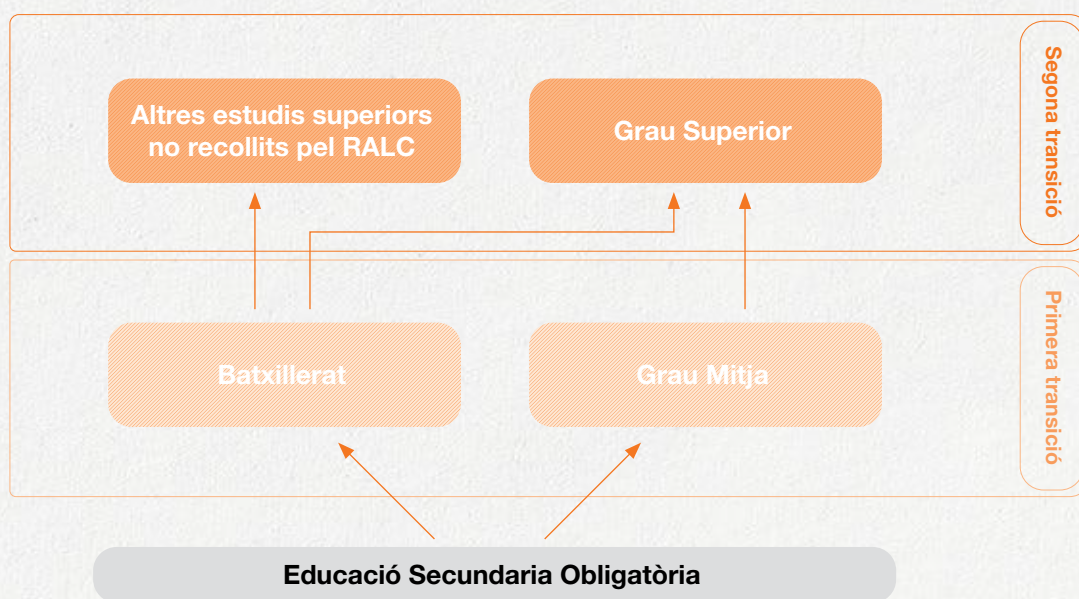
professionals de grau superior. La Il·lustració 1 només mostra els itineraris de manera general i unidireccional ascendent, sense entrar en il·lustrar altres trajectòries possibles dins del sistema educatiu, així com la repetició d'etapes.

La comesa de l'apartat **és identificar les trajectòries educatives més habituals en l'etapa** postobligatoris no universitària. Per assolir-la, s'ha emprat la metodologia de l'**arbre de probabilitats**³, que permet mesurar les probabilitats de cada itinerari formatiu i identificar els més freqüents.

Per al cas d'estudi (alumnat de 4t d'ESO curs 2017/18), s'han seleccionat aquells individus matriculats i residents a la Regió Metropolitana de Barcelona per identificar els seus itineraris educatius i calcular les probabilitats dels mateixos per a cada etapa (curs) analitzat. En total, s'ha estudiat la situació d'aquest alumnat en tres moments temporals corresponents als cursos 2018/19, 2019/20 i 2020/21. La situació de cada alumne al RALC s'ha agrupat en cinc categories: ESO, grau mitjà, grau superior, batxillerat i no consten⁴.

Il·lustració 1 Itineraris educatius des de 4t d'ESO recollits en el RALC per al curs 17/18.

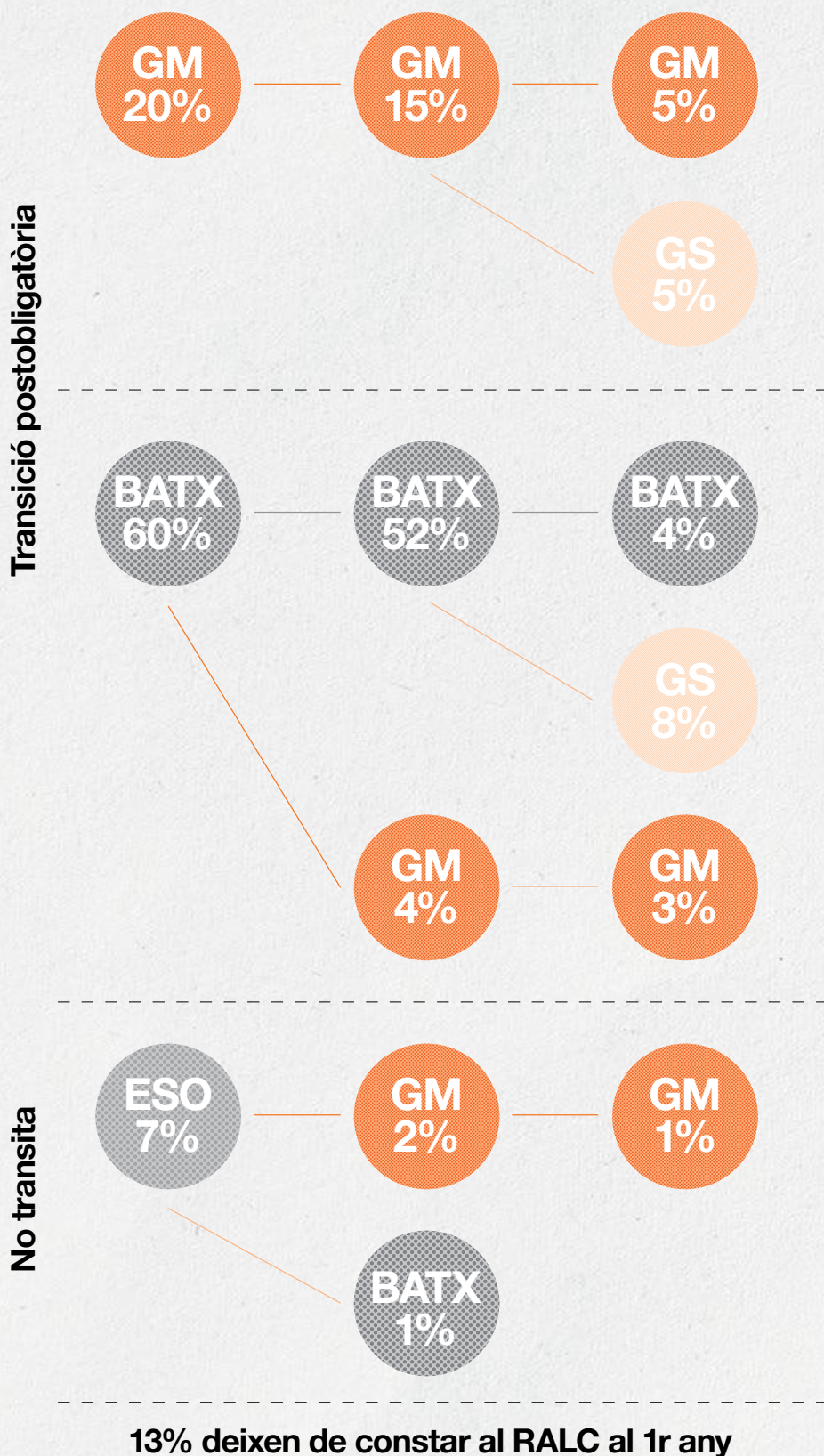
Font: elaboració pròpia.

3. L'arbre de probabilitats és un mètode utilitzat per resoldre situacions amb experiments compostos, és a dir, aquells que impliquen la realització de més d'un experiment aleatori. Aplicat al sistema educatiu, permet mesurar les probabilitats d'escollir itineraris específics al llarg del temps i identificar quins són els més freqüents.

4. "No consten" agrupa a l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 que no apareix com a estudiant actiu al RALC.

A la Il·lustració 2 es recullen els itineraris més freqüents en el sistema postobligatori no universitari i les probabilitats de cursar-los, que es descriuran a continuació. Així, queden exclosos aquells amb una probabilitat inferior a l'1% i les sortides del RALC. Tanmateix, els diferents itineraris identificats en el col·lectiu analitzat, així com les seves sortides del RALC, estan recollits a la Il·lustració 3 de l'annex.

Il·lustració 2 Itineraris educatius més freqüents a partir de 4t d'ESO en els estudis postobligatoris no universitaris, amb una probabilitat superior a l'1%.

Nota: Les sortides del RALC i els itineraris amb una probabilitat superior a l'1% no estan contemplats a partir del segon any.

Transició postobligatòria a grau mitjà

La probabilitat de cursar un cicle de grau mitjà és d'1 de cada 5 alumnes de 4t d'ESO, és a dir, **un 20% de l'alumnat del darrer curs de l'ESO acaba estudiant formació professional l'any següent.**

Transcorreguts els dos anys curriculars, una part dels graduats segueix formant-se. L'itinerari més habitual és optar per un grau superior (7%) o per un altre grau mitjà (5%). Per tant, destaquen dos itineraris entre l'alumnat que accedeix al grau mitjà des de 4t d'ESO:

- **Grau mitjà i posteriorment un grau superior:** l'itinerari engloba l'alumnat que, un cop finalitzat 4t d'ESO, es matricula a grau mitjà, es gradua i continua la seva trajectòria educativa en un grau superior. La probabilitat d'aquest recorregut és del 7% entre els estudiants que opten pel grau mitjà després de l'ESO.

- **Grau mitjà i inscripció a un altre grau mitjà:** l'itinerari inclou l'alumnat que es matricula en un cicle de grau mitjà després de 4t d'ESO i, al tercer any, estudia un segon grau mitjà. La probabilitat d'aquesta trajectòria educativa és del 5%.

Transició postobligatòria a batxillerat

L'opció de cursar un grau superior després de l'ESO és la més probable en comparació amb la trajectòria postobligatòria que comença amb un grau mitjà. Així, **el 60% de l'alumnat de 4t d'ESO comença batxillerat l'any següent.** Dins d'aquesta trajectòria educativa postobligatòria, una part de l'alumnat opta per:

- **Un cicle de grau superior després de batxillerat:** itinerari formatiu que segueix l'alumnat de 4t d'ESO que cursa batxillerat per posteriorment matricular-se en un cicle de grau superior. La probabilitat d'aquesta trajectòria és del 8%.

- **Reorientació cap a un cicle de grau mitjà:** una part de l'alumnat que comença batxillerat reorienta la seva trajectòria formativa cap a un cicle de grau mitjà el curs següent. La probabilitat d'aquest esdeveniment és del 4%.

- **Romandre en batxillerat més enllà del dos anys curriculars:** repetir batxillerat és un fenomen amb una probabilitat del 4%, similar a la de reorientació cap a un grau mitjà.

No promocionen a la postobligatòria

A més dels itineraris educatius anteriors, hi ha un grup reduït d'alumnat de 4t d'ESO que no promociona. La probabilitat d'aquest esdeveniment és del 7%. Un cop superada l'etapa obligatòria, aquest alumnat repetidor tendeix a matricular-se més sovint en un grau mitjà que en batxillerat. Dins d'aquesta trajectòria es diferencien tres possibilitats:

- **Permanència en l'etapa obligatòria i continuïtat cap a un cicle de grau mitjà:** la probabilitat d'aquesta trajectòria és del 2%.

- **Permanència en l'etapa obligatòria i continuïtat cap a batxillerat:** aquesta opció té una probabilitat de l'1%.

- **Permanència en l'etapa obligatòria i sortida del registre RALC:** la probabilitat de deixar de constar en el RALC després de repetir 4t d'ESO és del 4%. En realitat, el 56% de l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 que el repeteix deixa de constar en el sistema RALC. Aquesta circumstància pot ser deguda a cursar formacions que el RALC no registri (programes de formació i inserció o altres formacions no reglades), a l'abandonament prematur o a un canvi de residència fora de la Regió Metropolitana de Barcelona.

4.2 Conclusions

Mitjançant la metodologia d'arbre de decisions, s'ha extret les probabilitats de trajectòries educatives específiques a partir de la quantificació dels registres únics dels itineraris descrits per l'alumnat de 4t d'ESO registrat al RALC del curs 2017/18 en els tres anys acadèmics següents.

Els resultats mostren que l'itinerari formatiu ESO – batxillerat és el més habitual en la transició a la postobligatòria. Posteriorment, aquesta trajectòria registra moltes absències després dels dos anys de batxillerat, segurament degut a la preferència a matricular-se en ensenyaments universitaris. No obstant això, l'itinerari ESO – batxillerat – grau superior presenta una incidència del 8% entre l'alumnat de 4t d'ESO. A més d'aquest, un altre itinerari habitual és ESO – grau mitjà per després cursar un grau superior (7%). Per contra, l'itinerari menys comú és el de repetir 4t d'ESO i després matricular-se en batxillerat.

En total s'han identificat 5 itineraris freqüents des de 4t d'ESO:

1. Batxillerat + universitat i altres situacions (39%).
2. Batxillerat + grau superior (8%).
3. Grau mitjà + grau superior (7%).
4. 1er any de batxillerat + grau mitjà (4%).
5. Repetir 4t d'ESO + grau mitjà (2%).

En resum, el 60% de l'alumnat de 4t d'ESO té probabilitats de seguir algun dels itineraris descrits anteriorment. D'aquests, un 21% corresponen a trajectòries dins del sistema educatiu no universitari durant els tres anys següents, una xifra que s'eleva fins al 31% quan es consideren totes les possibles trajectòries dins d'aquest sistema.

05

Resum i conclusions generals

La finalització de l'educació obligatòria suposa la primera transició cap a altres estudis per a tot l'alumnat que desitja preparar-se per a la inserció laboral amb més garanties d'èxit i qualitat. Les possibilitats són àmplies, tot i que es poden agrupar en dues tipologies d'itineraris un de professional (formació professional) i un altre de caràcter acadèmic generalista (batxillerat).

Les dades estadístiques mostren que l'itinerari ESO-Batxillerat és el més habitual entre l'alumnat estudiat. Tanmateix, factors com la residència en àrees socioeconòmicament vulnerables, estudiar en un centre de màxima complexitat o tenir un passat migrant influeixen significativament en la preferència per determinats ensenyaments, especialment els de caire professional.

Així mateix, la continuïtat dels estudis està influenciada per diversos factors que condicionen la construcció de

l'itinerari educatiu. Per exemple, l'itinerari ESO – grau mitjà – grau superior és més comú entre l'alumnat de zones socioeconòmicament vulnerables. De la mateixa manera, la probabilitat de seguir l'itinerari ESO – Batxillerat – grau superior professional arriba al 54% entre l'alumnat procedent de centres de màxima complexitat, en comparació amb una probabilitat del 19% sense considerar cap factor. A més, es detecta que l'alumnat amb antecedent migrant tendeix a optar per l'itinerari ESO – grau mitjà – mercat laboral, mentre que els alumnes de zones vulnerables solen continuar els estudis amb un grau superior després del grau mitjà.

D'altra banda, mitjançant la metodologia de l'arbre de decisions, s'ha analitzat les trajectòries educatives de l'alumnat de 4t d'ESO del curs 2017/18 durant els tres anys acadèmics següents. L'itinerari més habitual és el d'ESO – batxillerat – universitat (deduït per la posterior sorti-

da de l'alumnat del registre RALC). Dins de la postobligatòria no universitària, els itineraris destacats són: ESO – batxillerat – grau superior (8%), ESO – grau mitjà – grau superior (7%), ESO - 1er any de batxillerat – grau mitjà (4%) i repetir 4t d'ESO – grau mitjà (2%), essent aquest últim el menys comú.

En conjunt, les dades treballades permeten constatar que les trajectòries educatives postobligatòries estan fortament influïdes per factors socioeconòmics i d'origen, amb una clara tendència de l'alumnat de zones vulnerables i amb passat migrant a optar per itineraris professionals o a accedir abans al mercat laboral. En canvi, els estudiants de contextos menys vulnerables solen preferir itineraris acadèmics com el batxillerat. Aquestes diferències evidencien desigualtats en les oportunitats educatives i professionals.

Annex

5.1 Resultats dels models de regressió logística

Taula 3 Probabilitat d'escollir un grau mitjà provinent de 4t ESO

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	-1,3979	0,0167	Molt elevada	0,24711536
Centre complex	0,17023	0,04227	Molt elevada	1,1855775
Àrea vulnerable	0,33887	0,02447	Molt elevada	1,4033609
Migrant	0,13379	0,03297	Molt elevada	1,14315273

Taula 4 Probabilitat d'escollir batxillerat provinent de 4t ESO

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	1,14799	0,0155	Molt elevada	3,151851317
Centre complex	-0,60451	0,0385	Molt elevada	0,546342069
Àrea vulnerable	-0,3754	0,02265	Molt elevada	0,687014418
Migrant	-0,69196	0,02928	Molt elevada	0,500593943

Taula 5 Probabilitat de repetir 4t d'ESO

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	-3,04133	0,02993	Molt elevada	0,047771311
Centre complex	0,9109	0,05158	Molt elevada	2,48655943
Àrea vulnerable	0,27018	0,03975	Molt elevada	1,310200266
Migrant	1,30894	0,04123	Molt elevada	3,702247249

Taula 6 Probabilitat de continuar estudiant després del 2n any de grau mitjà

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	-0,76604	0,02482	Molt elevada	0,46485024
Centre complex	-0,49787	0,06224	Elevada	0,60782395
Àrea vulnerable	-0,04987	0,03418	No significativa	0,95135309
Migrant	-0,43163	0,0435	Molt elevada	0,64944963

*Significança elevada: $p \leq 0,001$ (evidència molt forta contra la hipòtesi nul·la). **La interpretació de la Odds ratio: 1 suposa el valor nul, valors menors d'1 indiquen disminució del risc i major d'1 augment del risc.

Taula 7 Probabilitat de cursar un grau superior després de cursar un grau mitjà

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	0,426175	0,023202	Molt elevada	1,531388745
Centre complex	-0,136095	0,050328	Elevada	0,872759716
Àrea vulnerable	0,006156	0,031198	No significativa	1,006174987
Migrant	-0,175115	0,037003	Molt elevada	0,839360489

Taula 8 Probabilitat de terminar els estudis postobligatoris no universitaris després de 2on de batxillerat

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	1,16143	0,01842	Molt elevada	3,19449814
Centre complex	-0,77879	0,051	Molt elevada	0,45896102
Àrea vulnerable	-0,27983	0,02804	Molt elevada	0,75591224
Migrant	-0,46171	0,04007	Molt elevada	0,63020507

Taula 9 Probabilitat d'estudiar un grau superior després de batxillerat

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds Ratio**
Sense considerar cap variable	-1,64039	0,02128	Molt elevada	0,1939044
Centre complex	0,58547	0,05639	Molt elevada	1,79583483
Àrea vulnerable	0,26638	0,03214	Molt elevada	1,30523095
Migrant	0,05583	0,04787	No significativa	1,05741791

5.2 Identificació d'àrees socioeconòmicament vulnerables

Tal com es comenta a l'apartat 2 objectiu i metodologia, la consideració d'àrea vulnerable està determinada pel resultat del càlcul d'un índex sintètic a partir de la combinació de sis indicadors socioeconòmics estandarditzats en base Catalunya=100 per a tots els municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquests sis indicadors són:

1. Població ocupada. Percentatge de població de 20 a 64 anys d'alta a la Seguretat Social.

2. Treballadors de baixa qualificació. Percentatge de població d'alta a la Seguretat Social que cotitza al grup 10, peons. Es calcula sobre els treballadors que no són autònoms (RETA) ni pertanyen als règims de cotització 0138 (treballadors de la llar) i 0140 (cuidadors professionals). En el cas que un treballador presenti diverses afiliacions, es considera de baixa qualificació només si totes les afiliacions que té són del grup de cotització 10 (peons).

3. Població amb estudis baixos. Percentatge de població de 20 o més anys que és analfabeta o té com a molt estudis de primària. Correspon als nivells 0 i 1 de la classificació CCED-2020 (A).

4. Població jove sense estudis postobligatoris. Percentatge de població de 20 a 34 anys que té com a màxim la primera etapa d'educació secundària i similar. Correspon als nivells 0, 1 i 2 de la classificació CCED-2020 (A).

5. Estrangers de països de renda baixa o mitjana. Percentatge de població de nacionalitat d'un país de renda baixa o mitjana, segons la classificació 2022 del Banc Mundial.

6. Renda mitjana per persona. Renda mitjana neta per persona percebuda durant l'any de referència, en euros.

Els resultats dels indicadors anteriors s'han interpretat dicotòmicament com a "vulnerable" o "no vulnerable", segons el caràcter de cada indicador. A la taula següent es mostra la interpretació específica per a cadascun d'ells.

Taula 10 Interpretació dels resultats dels indicadors emprats en la detecció d'àrees socioeconòmicament vulnerables.

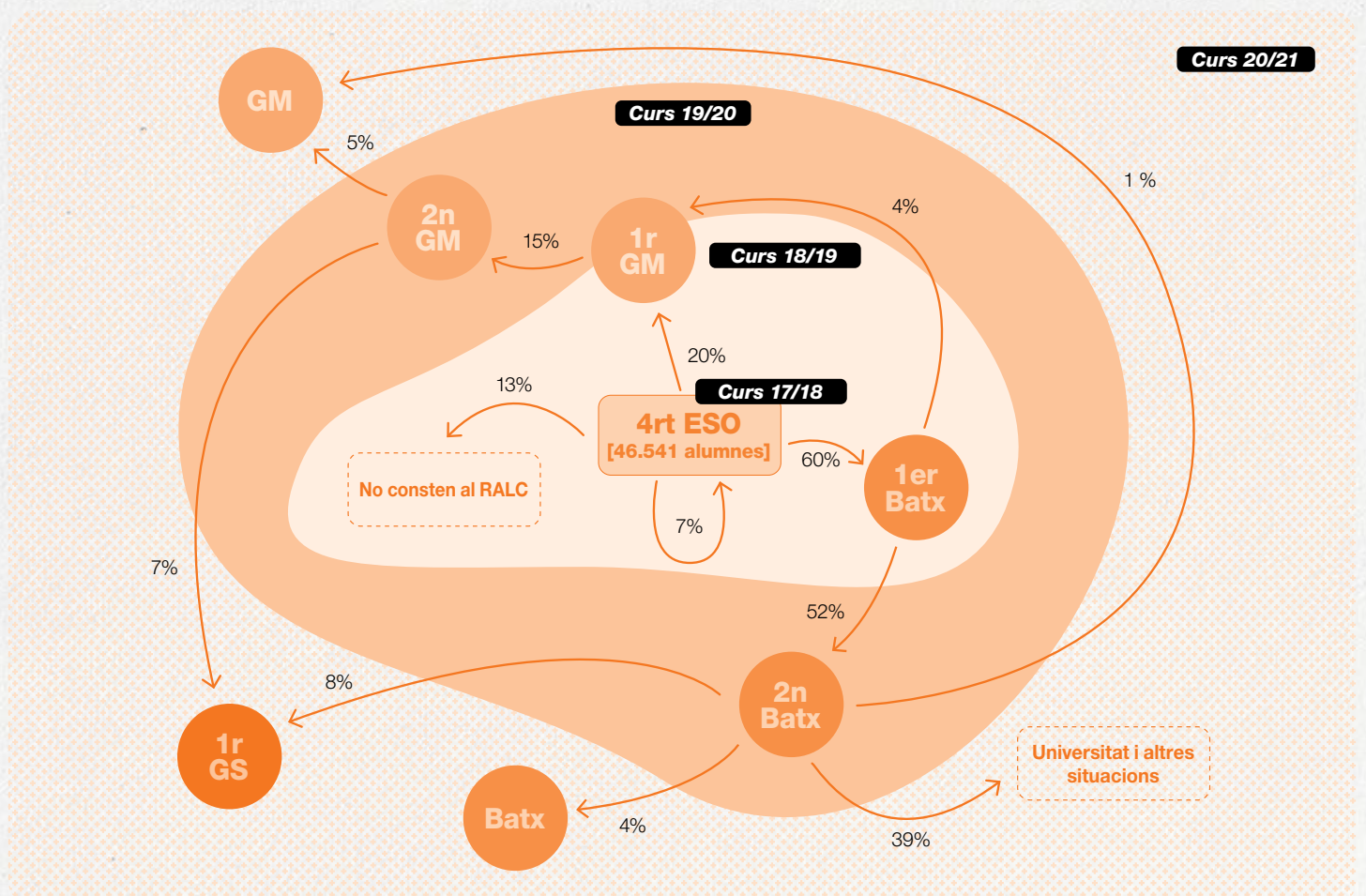
Indicadors	<100	>100
Població ocupada	Vulnerable	No vulnerable
Treballadors de baixa qualificació	No vulnerable	Vulnerable
Població amb estudis baixos	No vulnerable	Vulnerable
Població jove sense estudis postobligatoris	No vulnerable	Vulnerable
Estrangers de països de renda baixa o mitjana	No vulnerable	Vulnerable
Renda mitjana per persona	Vulnerable	No vulnerable

La consideració d'una àrea com a vulnerable és aquella que reuneix 4 o més indicadors en aquesta categoria. El resultat és que 35 municipis de la Regió Metropolitana compleixen aquest criteri:

- Badalona
- Badia del Vallès
- Calella
- Canovelles
- Cornellà de Llobregat
- Granollers
- L'Hospitalet de Llobregat
- La Llagosta
- Malgrat de Mar
- Martorell
- Mataró
- Mediona
- Mollet del Vallès
- Montcada i Reixac
- Montornès del Vallès
- Montseny
- Olesa de Montserrat
- Pineda de Mar
- Pontons
- El Prat de Llobregat
- Ripollet
- Sabadell
- Sant Adrià de Besòs
- Sant Andreu de la Barca
- Sant Boi de Llobregat
- Sant Martí Sarroca
- Sant Quintí de Mediona
- Sant Vicenç dels Horts
- Santa Coloma de Gramenet
- Santa Margarida i els Monjos
- Terrassa
- Tordera
- Torrelles de Foix
- Viladecans
- Vilafranca del Penedès

5.3 Arbre de probabilitats d'itineraris educatius

Il·lustració 3 Arbre de probabilitat dels itineraris educatius de l'alumnat de 4t d'ESO resident a la Regió Metropolitana de Barcelona. Curs 2017/18.

Fundació BCN Formació Professional

Plaça d'Espanya, 5 · 1r
08014 Barcelona

Tel. 934 132 101
info@fundaciobcnfp.cat
fundaciobcnfp.cat

 @fundaciobcnfp fundaciobcnfp fundació bcn fp

En conveni amb:

Ajuntament de
Barcelona

En col·laboració amb:

